CONGRES SPEECH WOUTER BOS 29 JANUARI 2005

(embargo tot moment van uitspreken; gesproken woord geldt)

Partijgenoten, vrienden, vriendinnen, collega's, beste mensen

Ruim twee jaar geleden sprak ik voor het eerst een PvdA-congres toe. Ik was net gekozen tot lijsttrekker en stond in Rotterdam voor een joelende zaal met al mijn collega-kandidaten om mij heen. En tussen hen minstens één vrouw die mij zeer dierbaar was, en nog steeds is, over wie ik toen een paar welgemeende heel aardige dingen zei.

Partijgenoten

Zoals u allemaal weet ben ik een man van tradities

En dus doe ik vandaag weer wat ik twee jaar geleden ook deed. Jeltje van Nieuwenhoven verdient namelijk ook vandaag een speciaal plekje in mijn verhaal. Nee, het was geen afscheid toen zij een paar maanden geleden de Kamer verliet. Ze gaat verder met haar idealen, ze gaat verder met en in de politiek, maar op een andere plek. Geen afscheid, maar wel een groot verlies. En niet omdat ze "zo gewoon" was: Jeltje is helemaal niet gewoon, Jeltje is heel bijzonder: drie en twintig jaar volksvertegenwoordiger, een vakvrouw in het parlement, de eerste vrouwelijke kamervoorzitter: onze eerste vrouwelijke fractievoorzitter.

En daarna werd ze van mijn meest gevreesde tegenstander tot mijn trouwste bondgenoot.

Altijd op de bres voor gelijke behandeling, voor gelijke kansen, voor emancipatie, voor vrouwen. Lieve Jeltje, we zullen het best redden zonder jou maar we missen je elke dag.

Jeltje, de Partij kent geen erelidmaatschap, maar wel een Gouden Speld.

Die is tot nu toe alleen nog maar gegeven aan Max van der Stoel en aan Wim Kok, en die geeft Ruud nu ook aan jou.

Partijgenoten,

Het is maar een kleine stap van Jeltje van Nieuwenhoven naar Evelyn Herfkens!

Een paar weken terug presenteerde Kofi Annan, samen met Evelyn, een omvangrijk rapport over armoedebestrijding. Omdat er wekelijks een tsunami van honger en dorst door Afrika en Azië trekt die 150.000 kinderen doodt. Maar de boodschap van Kofi Annan was er niet één van onvermijdelijkheid, maar één van hoop.

Halvering van de armoede, schoon drinkwater voor iedereen, stoppen van de verwoestende werking van AIDS, Malaria en TB: het is mogelijk!

Kofi Annan zal onze beginselen wel niet gelezen hebben, Evelyn misschien wel.

Maar je zou toch haast denken van wel, want zij illustreerden precies wat we met onze beginselen proberen duidelijk te maken. Wij leggen ons niet neer bij hoe de dingen gaan en hoe ze soms üjken te moeten gaan.

Omecht is niet onvermijdelijk.

Armoede kan worden bestreden.

Vrijheid hoeft niet te zijn voorbehouden aan slechts enkelen.

Recht kan het witmen van macht.

Politiek doet er toe.

Dat is onze boodschap van hoop. Dat zijn onze beginselen.

Dat is ook de boodschap van hoop, van Kofi Annan en Evelyn Herfkens.

Zij verdienen onze steun!

Vrienden, vriendinnen,

We hebben er al weer twee en een halfjaar onder Balkenende op zitten. Vraag aan mensen of Nederland er beter op is geworden de afgelopen jaren en ik denk niet dat er veel zijn die daar

volmondig “ja”op zullen antwoorden Veel vaker dan ook mij lief is hoor ik in plaats daarv an woorden als onbehagen en vervreemding naar boven komen.

Is dit mijn land?

Is dit mijn buurt?

Gaan we hier zo met elkaar om?

Voel ik me hier nog thuis?

Moord, onderduikende politici, onbegrip en wantrouwen.

Een kabinet dat met de rag naar de samenleving hjkt te staan en elke uitgestoken hand steeds weer af wijst.

Ministers die spanningen opkloppen in plaats van ze weg nemen.

Het is meer dan alleen onbehagen en vervreemding.

Het is ook een verlies van trots.

Trots op hoe we dachten dat we in dit land met elkaar om konden gaan, trots op hoe we de zaakjes hier regelden, trots op hoe er in het buitenland over ons gepraat werd.

Trots en vertrouwen, de kurk waar een zelfbewuste natie op zou moeten drijven, we hebben er nog maar heel weinig van over.

Veel mensen maken zich zorgen over de toekomst, over hun baan, over hun inkomen, over hun oudedagsvoorziening, over de toekomst van hun kinderen, over het verzorgingshuis van hun ouders. Ze maken zich zorgen over hun veiligheid, over oorlogen die naar ons overwaaien, over terrorisme, over wat er achter de voordeur gebeurt van de moskee waar je niet komt en het gezin dat je eigenhjk

niet kent. En plots duiken in de bladen weer verhalen over emigratie op, wat ik me niet meer kon heugen sinds de hoogtijdagen van de Koude Oorlog.

Partijgenoten,

Dit kabinet verdeelt de lasten oneerlijk en laat te veel mensen in de kou staan: dat is erg.

Dit kabinet vertrouwt te veel op de markt, of het nou gaat om de zorg, de huren of de kinderopvang; dat is dom.

Dit kabinet luistert naar niemand en staat met de rag naar de samenleving: dat is slecht voor iedereen.

Maar mijn meest fundamentele verwijt aan dit kabinet is dat men stelselmatig de angsten en zorgen van mensen bevestigt en aanwakkert: dat is spelen met vuur.

Dit kabinet zoekt draagvlak voor moeilijke politieke keuzes door mensen bang te maken.

Dit kabinet reageert op onrust in de samenleving door deze alleen maar verder aan te wakkeren.

Wat we zo overhouden is een samenleving waar het vertrouwen uit weg sijpelt.

Leggen we ons daar bij neer?

Nee, natuurlijk niet!

Het kan namelijk anders.

Ik wil een partij leiden die op zorgen van mensen reageert door eerlijk te zijn en perspectief te bieden. Die op de angsten van mensen antwoordt met een boodschap van hoop en vertrouwen.

Vertrouwen in elkaar.

Vertrouwen in de politiek.

Vertrouwen in de toekomst.

Dat is geen kwestie van mooie woorden, maar van keihard werken. Vanuit beginselen en vanuit een traditie waarin politiek en politici er steeds weer in geslaagd zijn om dat waar te maken!

Partijgenoten,

Kennelijk heeft het kabinet zelf ook door dat er iets mis is met hoe het bezig is.

Dat ze het vertrouwen van mensen verhezen. En dus horen we Minister Verdonk opeens praten over “de dag van de binding” en dat we samenhang moeten terug brengen in de samenleving, en de kloof tussen autochtonen en allochtonen moeten overbruggen.

Dat zegt de minister die in haar interviews over moslims en Nederlanders praat alsof het gros van de moslims geen Nederlander is!

Dat zegt de minister die het heeft over een gebrekkig incasseringsvermogen om daarna in één moeite door te onlkeimen dat er sprake is van racisme en discriminatie op de arbeidsmarkt.

Dat zegt de minister die iedereen met een dubbel paspoort, of ze daar nou zelf voor gekozen hebben of niet, neer zet als burgers met een gebrekkige loyaliteit met onze samenleving.

Beste mevrouw Verdonk: die kloof tussen autochtoon en allochtoon waar u zo bezorgd om bent, zou die misschien ook iets te maken kmmen hebben met wat u zelf de afgelopen jaren gedaan en gezegd hebt?

De ene politieke correctheid is ingeruild voor de andere, en dat baart me zorgen.

Nieuw Rechts maakt de fouten van Oud Links.

De nieuwe politieke correctheid houdt in dat confrontatie belangrijker is dan effectiviteit, dat wie het hardste schreeuwt het beste standpunt heeft, dat kritiek samen moet gaan met krenken,

dat iedereen die daar anders tegenaan kijkt en pleit voor nuance en evenwicht meteen soft wordt verklaard,

en dat de vrijheid van meningsuiting het stopwoord is geworden waarmee elke discussie over of een bepaalde uitlating

nou eigenlijk wel wijs en verstandig is vroegtijdig wordt gesmoord.

Deze nieuwe politieke correctheid is net zo contra-productief als de oude!

Wij moeten tegen de stroom in trots durven zijn op evenwicht, nuchterheid en nuance.

Met ons eigen verhaal over immigratie en integratie. Dat is een hard verhaal, maar ook een evenwichtig verhaal. Een hard verhaal voor de migrant die uit eigen vrije wil besluit naar Nederland te komen, die zich daarop zal moeten voorbereiden, die zich tot bepaalde zaken zal moeten verplichten en die geconfronteerd zal worden met sancties als hij of zij dat niet doet.

Maar een minstens zo hard verhaal voor de ontvangende samenleving die zich blijvend zal moeten instellen op de aanwezigheid van nieuwe culturen en godsdiensten in Nederland, die ten strijde zal moeten trekken tegen alle vormen van racisme en discriminatie en die niet krampachtig vast zal moeten houden aan hoe Nederland ooit was maar nooit meer zal zijn.

Partijgenoten,

Iedereen kan op zijn of haar eigen manier dat ene steentje bijdragen aan die betere wereld.

Dat zijn echt niet alleen de politici en de bestuurders, maar minstens zo vaak de gewone burger, de werkgever of werknemer, de buurtbewoner, de vrijwilliger.

Ik vind het mooi dat in onze beginselen nu ook die bron van maatschappelijke verandering onderkend en gewaardeerd wordt.

Kijk eens naar Ahmed Aboutaleb en hoe hij stelling nam in het integratiedebat: niet door een wet of regel te maken, niet door te besturen, maar gewoon door zijn verantwoordelijkheid te nemen en zich uit te spreken. Ik vind dat indrukwekkend en een voorbeeld voor ons allemaal!

Kijk ook eens naar Leo Olffers. U kent de wijk Laak in Den Haag misschien vooral van de ellendige TV-beelden over de arrestatie van Jason W. en Ismail A, maar Leo is daar al jaren actief om tegen de stroom in samen met bewoners illegale bewoning aan te pakken, drugsoverlast aan de kaak te stellen, wietplantages op te rollen en jonge Marokkaanse kinderen naar de bibliotheek te krijgen. Hij is daarmee voor die buurt minstens zo belangrijk als welke politicus dan ook.

Of kijk naar Mohammed Allach. Hij voetbalde ooit bij Feyenoord. Voor mij al reden genoeg om hem te noemen, want sinds hij daar weg is, is de verdediging er niet sterker op geworden.. .Zeg ik met pijn in het hart!

Maar ik noem hem omdat hij deze dagen samen met andere Marokkaans Nederlandse profvoetballers stad en land af reist, en op scholen vertelt over zichzelf, over Marokko, over de islam, over Nederland en waarom hij in dit land aan zijn toekomst bouwt.

Beste mensen, dit zijn een paar van de bruggenbouwers die we zo hard nodig hebben.

Zij zijn voor de toekomst van onze samenleving minstens zo belangrijk als alles wat wij aan wetten en regeltjes kunnen verzinnen. Geef ze waardering, steun ze en doe met ze mee.

Dat is óók PvdA!

Partijgenoten,

Twee en een halfjaar Balkenende betekent ook twee en een halfjaar waarin de solidariteit in dit land onder grote druk is komen te staan. Volgens het kabinet, zo hoorde ik de Minister President gisteren nog eens zeggen, moet het alleen maar beter uitgelegd worden en is de onvrede vooral een groot misverstand.

Wij zitten hier dus eigenlijk vandaag als één groot misverstand bij elkaar!

Er zijn van die dagen dat ik zo verlang naar verkiezingen!

Maar goed, ik zei al, kennelijk heeft het kabinet ook door dat er iets niet klopt, dat mensen behoefte hebben aan perspectief En dus presenteerde Jan Peter Balkenende afgelopen week zijn visie op de verzorgingsstaat. Ere wie ere toekomt, dat was een verhaal waar over was nagedacht en dat de nodige visie bevatte, maar uiteindehjk natuurhjk vooral ging over eigen verantwoordelijkheid. En dan weetj e: dat wordt bezuinigen!

Maar laat ik er ook een paar serieuze woorden aan wijden, want ook bij ons staat het denken over de toekomst van de verzorgingsstaat niet stil. Er is helemaal niets mis met meer eigen verantwoordelijkheid. Zeker als dat nodig is om wat ons dierbaar is voor volgende generaties te kunnen behouden. Maar dan moet het niet alleen gaan om de eigen verantwoordelijkheid van mensen die afhankelijk zijn van een uitkering. Dan moet het ook gaan om de eigen verantwoordelijkheid van mensen in lease auto's, mensen met hoge pensioenen en mensen met onevenredig veel hypotheekrente-aftrek!

Met meer eigen verantwoordehjkheid is niets mis. Maar wel met de genante willekeur waarmee het CDA dat begrip hanteert.

Maar er is nog iets. Het probleem van de verzorgingsstaat is niet alleen dat er teveel mensen zijn die teveel verzorgd worden. Het probleem is minstens zozeer dat er teveel mensen zijn die te weinig verzorgd worden. Over dat probleem van de verzorgingsstaat hoor ik Balkenende en het CDA nooit. Altijd maar over het teveel aan solidariteit, nooit over het tekort.

In de jeugdzorg, bij de kinderbescherming, in verzorgings- en verpleeghuizen, bij gehandicapten en chronisch zieken,

bij dak- en thuislozen daar is ons probleem niet teveel, maar te weinig verzorgingsstaat!

Allemaal mensen die geen kant op kunnen en voor een fatsoenlijk bestaan van ons afhankelijk zijn.

Iedereen heeft recht op een fatsoenlijk bestaan. Dat is geen loze kreet maar met recht een beginsel.

Beste mensen.

Nieuw Rechts heeft het antwoord niet gevonden op de crisis in de verzorgingsstaat.

Natuurlijk, met Oud Links was ook het nodige mis. Beide verhalen mikten op de gemiddelde burger. Onder Oud Links was die gemiddelde burger de burger die verzorgd moest worden.

Maar wie dat tot uitgangspunt neemt, doet de steeds maar groeiende groep van geëmancipeerde en mondige burgers stelselmatig tekort.

Maar Nieuw Rechts heeft precies het zelfde probleem.

Want onder Nieuw Rechts is de gemiddelde burger een burger die minder overheid nodig heeft. Maar wie dat tot uitgangspunt neemt, doet iedereen tekort die door tegen wil en dank afhankelijk is geworden van steun en hulp.

Nieuw Rechts heeft de ene gemiddelde burger ingeruild voor de andere en heeft daarmee nog steeds het antwoord niet op wat nu echt het probleem is waar de politiek voor staat: die gemiddelde burger bestaat niet!

Wie mikt op de gemiddelde burger, doet iedereen tekort.

Dit is de grote uitdaging voor de publieke sector: hoe willen wij om gaan met die enorme en toenemende verscheidenheid aan mensen en wensen, aan vragen en behoeften?

Ons antwoord zal niet moeten zijn de regels nog verder te verfijnen. Dan zal het mis gaan zoals het in het onderwijs is mis gegaan. De voorbeelden liggen helaas voor het oprapen.

Ik was laatst op bezoek bij een school voor zeer moeilijk opvoedbare kinderen in Zoetermeer en hoorde vol bewondering hoe de schooldirecteur en het onderwijzend personeel op buitengewoon creatieve wijze probeerden het beste aan hun leerlingen te bieden.

Een bewondering die omsloeg in verbijstering toen de directeur zei: “je moet overigens wel beleidsresistent zijn”. In Jip en Janneke taal, zodat meeluisterende VVD-ers het ook begrijpen: je moet durven je niets van de Haagse regels aan te trekken.

De aanpak moet dus een radicaal andere zijn, bijvoorbeeld zoals vorige week door de fractie in een plan van aanpak voor het speciaal onderwijs is gepresenteerd. Als er nu één sector is waar je kunt zien hoe funest het uit kan werken om een systeem in te richten op de gemiddelde leerling, dan is dat het speciaal onderwijs.

En dus was ons voorstel nu eens niet de zoveelste door de PvdA geïnspireerde stuctuurwijziging over de hoofden van de professionals heen, maar een strak pleidooi voor deregulering, voor afschaffing van bureaucratie en voor meer ruimte aan de mensen die dagelijks met die kinderen te maken hebben. Maar dat betekent ook dat we dan niet moeten schrikken als op de ene plek andere keuzes gemaakt worden dan op de andere plek. De één noemt dat ongelijkheid, ik noem dat maatwerk.

Maar wie vertrouwen wil, moet vertrouwen geven!

Vrienden en vriendinnen.

Ik ga afronden.

Twee en een halfjaar Balkenende betekent ook dat we hoe je het ook wendt of keert, over de helft zijn. Op zijn laatst in mei 2007 hebben we weer Tweede Kamerverkiezingen.

Maar het mag eerder! En wanneer het ook zal zijn, we zijn vanaf nu op weg daar naar toe.

Met de fractie zullen wij door gaan op de ingeslagen weg.

Een fractie die, al het geklets over linkse leegte ten spijt, samen met het partijbureau meer initiatieven onderneemt en meer plannen naar buiten brengt dan welke fractie ooit!

Een fractie ook die doet wat u van ons vroeg, namelijk aanwezigheid in de regio, luisteren naar onze lokale politici, we zullen er mee door gaan tot u ons niet meer kunt luchten of zien!

Een fractie ook die met mijn volle instemming zal blijven weigeren om wijsheid, nuchterheid en nuance in te ruilen voor de snelle kick van een krantenkop of een TV-citaat!

Een fractie die zichtbaarheid op school, in het ziekenhuis en in de buurt veel belangrijker vindt dan zichtbaarheid voor de camera's van Den Haag Vandaag of de voorpagina van de Telegraaf!

Het is een aanpak die investeert in vertrouwen bij de mensen in het land.

Het is een aanpak waar ik in geloof

En, om aan dat misverstand dan ook meteen maar een eind te maken, iedereen die denkt dat ik het mis heb, mag zich straks met mijn volle instemming tegenkandidaat stellen!

Vrienden, vriendinnen

We gaan op weg naar de volgende verkiezingen.

Ons verhaal voor Nederland is meer dan ooit het verhaal dat mensen willen horen.

Nederland heeft behoefte aan een boodschap van hoop en optimisme, redelijkheid en vooruitgang. Tegenover de zorgen, angsten, het gebrek aan trots en de teloorgang van vertrouwen. We gaan Nederland haar trots terug geven, zodat de mensen in het land weer trots kunnen zijn op hoe wij hier de zaakjes regelen.

Maar meer dan dat nog, gaan we bouwen aan vertrouwen.

Vertrouwen in elkaar Vertrouwen in de politiek Vertrouwen in de toekomst

Bedenk dan wel, als wij willen dat we met zijn allen weer trots worden op dit land, zullen we eerst trots moeten durven zijn op onszelf. En als wij deze samenleving weer willen grondvesten op vertrouwen, zullen we eerst vertrouwen in onszelf moeten hebben.

Maar ook daar hebben we vandaag een belangrijke stap gezet. Misschien hgt daar voor mij nog wel de belangrijkste betekenis van vandaag. Het is niet alleen dat Balkenende over de helft is of dat we op weg zijn naar de verkiezingen. Het is ook dat we hebben laten zien dat we kunnen leren van fouten uit het verleden.

Dat we de eisen van de moderne tijd begrijpen zonder dat we op onze idealen hoeven in te leveren.

Dat we vol zijn van traditie maar ook moderner dan ooit.

Dat we weten te luisteren en durven te overtuigen.

Dat we ons vertrouwen stellen in mensen meer dan in regels.

Vanaf vandaag is deze Partij van de Arbeid niet meer een partij die zijn trauma's aan het verwerken is. Vandaag mogen we trots zijn omdat we een grote klus geklaard hebben.

We zijn nooit klaar met vernieuwen, maar altijd klaar om verantwoordelijkheid te dragen.

Ik heb vertrouwen in ónze toekomst.

Doe mee.

De partij is niet Wouter Bos, de partij, dat ben je zelf! Politiek doet er toe!

U doet ertoe!